HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

15 iulie 2015*

„Concurență — Înțelegeri — Piețele europene ale stabilizatorilor termici — Decizie prin care se constată două încălcări ale articolului 81 CE și ale articolului 53 din Acordul privind SEE — Stabilirea prețurilor, repartizarea piețelor și schimbul de informații comerciale sensibile — Durata încălcărilor — Prescripție — Durata procedurii administrative — Termen rezonabil — Dreptul la apărare — Imputarea încălcărilor — Încălcări săvârșite de filiale, de un parteneriat fără personalitate juridică proprie și de o filială — Calculul cuantumului amenzilor”

În cauza T-47/10,

**Akzo Nobel NV**, cu sediul în Amsterdam (Țările de Jos),

**Akzo Nobel Chemicals GmbH**, cu sediul în Düren (Germania),

**Akzo Nobel Chemicals BV**, cu sediul în Amersfoort (Țările de Jos),

**Akcros Chemicals Ltd**, cu sediul în Warwickshire (Regatul Unit),

reprezentate inițial de C. Swaak și de M. van der Woude, ulterior de C. Swaak și de R. Wesseling, avocați,

reclamante,

împotriva

**Comisiei Europene**, reprezentată inițial de F. Ronkes Agerbeek și de J. Bourke, ulterior de F. Ronkes Agerbeek și de P. Van Nuffel, în calitate de agenți, asistați de J. Holmes, barrister,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2009) 8682 final a Comisiei din 11 noiembrie 2009 privind o procedură în temeiul articolului 81 CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38.589 – Stabilizatori termici) sau, cu titlu subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzilor aplicate,

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus din domnul M. Prek, președinte, doamna I. Labucka (raportor) și domnul V. Kreuschitz, judecători,

grefier: doamna S. Spyropoulos, administrator,

* Limba de procedură: engleza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 septembrie 2014,

pronunță prezenta

## Hotărâre [1]

### Istoricul cauzei

1 Prezenta cauză se referă la Decizia C(2009) 8682 final a Comisiei din 11 noiembrie 2009 privind o procedură în temeiul articolului 81 CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38.589 – Stabilizatori termici) (denumită în continuare „decizia atacată”).

2 Litigiul implică diferite entități.

I – *Entitățile implicate*

A – *Grupul Akzo*

3 Ca urmare a achiziționării Nobel Industrier în anul 1993, Akzo NV a devenit Akzo Nobel NV (denumită în continuare „Akzo Nobel”), societatea-mamă a unui grup de societăți cu sedii și cu activități în întreaga lume (denumite în continuare, împreună, „grupul Akzo”).

4 Până la 19 martie 1993, activitățile de producție și de vânzare a stabilizatorilor termici ale grupului Akzo erau efectuate de filialele deținute, indirect, în proporție de 100 %, pe de o parte, de Akzo, devenită Akzo Nobel, prin intermediul Akzo Chemicals International BV, devenită Akzo Nobel Chemicals International BV, și, pe de altă parte, de societățile Akzo Chemie GmbH și Akzo Chemicals GmbH, devenite Akzo Nobel Chemicals GmbH (denumite în continuare „Akzo GmbH”), pentru stabilizatorii din staniu, și de Akzo Chemie Nederland BV și de Akzo Chemicals Nederland BV, devenită Akzo Nobel Chemicals BV (denumită în continuare „Akzo BV”), pentru sectorul ESBO/esteri.

B – *Parteneriatul Akcros*

5 La 19 martie 1993, Akzo Chemicals International, o filială deținută în proporție de 100 % de Akzo, ulterior de Akzo Nobel, a încheiat un acord-cadru cu Harrisons Chemicals (UK) Ltd, o filială deținută în proporție de 100 % de Harrisons & Crosfield plc, devenită Elementis plc, în vederea reorganizării activităților desfășurate de grupul fiecăreia pentru activitățile de dezvoltare, de producție și de comercializare a anumitor produse chimice, printre care stabilizatorii termici (denumit în continuare „acordul-cadru din 1993”).

6 Acordul-cadru din 1993 a prevăzut transferul activelor și al personalului din sectorul vizat către patru parteneriate, în Regatul Unit, în Germania, în Țările de Jos și în Statele Unite ale Americii, capitalul fiecărui parteneriat și al societăților existente în Franța (Tinstab SA), în Italia (Harcros Chemicals Italia SpA), în Spania (Harcros Chemicals Iberia SA) și în Danemarca (Lankro Sandia ApS) urmând să fie deținut în părți egale de grupul Akzo Chemicals International, și anume de grupul Akzo, și de grupul Harrisons Chemicals (UK).

1 — Sunt redate numai punctele din prezenta hotărâre a căror publicare este considerată utilă de către Tribunal.

7 La 24 martie 1993, Akzo Chemicals International și Harrisons Chemicals (UK) au notificat acordul-cadru din 1993 Comisiei Europene, în conformitate cu Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului din 21 decembrie 1989 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 395, p. 1), cu rectificările ulterioare.

8 Prin decizia din 29 aprilie 1993, Comisia a declarat acordul-cadru din 1993 compatibil cu piața comună (denumită în continuare „decizia din 1993 privind concentrarea”).

9 În conformitate cu acordul-cadru din 1993, parteneriatul Akcros Chemicals (denumit în continuare „parteneriatul Akcros”) a fost constituit în Regatul Unit la 28 iunie 1993 [a se vedea considerentul (536) al deciziei atacate].

10 La înființarea sa, parteneriatul Akcros era deținut, în părți egale, de Pure Chemicals Ltd, o societate deținută în proporție de 100 %, inițial, de Akzo, devenită Akzo Nobel, și de diferite societăți, printre care, în ultimul rând, Elementis UK Ltd și Elementis Services Ltd, care fac parte dintr-un grup având ca societate-mamă Elementis plc (denumite în continuare, împreună, „Elementis”).

C – *Societatea comună Akcros*

11 La 15 iulie 1998, Akzo Nobel a convenit cu Elementis să achiziționeze, prin intermediul filialei sale deținute în proporție de 100 % Pure Chemicals, părți ale Elementis în parteneriatul Akcros, care a fost transformat în Akcros Chemical Ltd (denumită în continuare „Akcros”) al cărei capital a fost deținut integral, în mod indirect, de Akzo Nobel începând de la 2 octombrie 1998.

12 La 15 martie 2007, Akzo Nobel a cesionat Akcros către GIL Investments.

II – *Procedura administrativă care a condus la adoptarea deciziei atacate*

A – *Deschiderea investigației Comisiei*

13 Investigația care a condus la adoptarea deciziei atacate a fost inițiată ca urmare a introducerii de către Chemtura, la 26 noiembrie 2002, a unei cereri de acordare a imunității în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO C 45, p. 3) [a se vedea considerentele (79) și (80) ale deciziei atacate].

14 La 30 ianuarie 2003, Comisia a adoptat Decizia C(2003) 85/4 în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), prin care Akzo Nobel Chemicals Ltd, Akcros și, respectiv, filialele acestora au fost obligate să se supună unei verificări prin care s-a urmărit identificarea probelor privind eventuale practici anticoncurențiale (denumită în continuare „decizia din 30 ianuarie 2003”).

15 La 10 februarie 2003, Comisia a adoptat Decizia C(2003) 559/4, de asemenea în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17, privind modificarea deciziei din 30 ianuarie 2003 (denumite în continuare, împreună, „deciziile privind investigația”).

16 La 12 și la 13 februarie 2003, pe baza deciziilor privind investigația, s-au efectuat verificări la fața locului în localurile Akzo Nobel Chemicals și ale Akcros situate în Eccles, Manchester (Regatul Unit). Pe durata acestei verificări, agenții Comisiei au fotocopiat un număr important de documente. În cursul acestor operațiuni, reprezentanții Akzo Nobel Chemicals și ai Akcros au indicat agenților Comisiei că anumite documente erau susceptibile de a beneficia de secretul profesional care protejează comunicările cu avocații (denumite în continuare „documentele în litigiu”).

17 Pe parcursul examinării documentelor în litigiu, a apărut un diferend cu privire la cinci documente, care au făcut obiectul a două tipuri de tratament. Astfel, agenții Comisiei nu au ajuns pentru moment la o concluzie definitivă în ceea ce privește protecția de care, eventual, trebuiau să beneficieze două dintre documente. Așadar, aceștia le-au fotocopiat și le-au introdus într-un plic sigilat, pe care l-au ridicat la încheierea verificării. Referitor la alte trei documente controversate, agentul Comisiei responsabil cu verificarea a considerat că documentele nu erau protejate de secretul profesional și, în consecință, le-a fotocopiat și le-a adăugat la dosar alături de celelalte, fără să le separe într-un plic sigilat.

18 Acest diferend a provocat un contencios judiciar important (denumit în continuare „procedura judiciară Akzo”).

B – *Procedura judiciară Akzo*

19 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 11 aprilie 2003, Akzo Nobel Chemicals și Akcros au introdus o acțiune având ca obiect, în esență, o cerere de anulare a Deciziei C(2003) 559/4 din 10 februarie 2003 și, în măsura în care este necesar, a deciziei din 30 ianuarie 2003, ce impun acestor societăți și filialelor acestora să se supună verificării în cauză (cauza T-125/03, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia).

20 La 17 aprilie 2003, Akzo Nobel Chemicals și Akcros au introdus o cerere de măsuri provizorii având ca obiect, în special, suspendarea executării deciziilor privind inspecția (cauza T-125/03 R, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia).

21 La 8 mai 2003, Comisia a adoptat Decizia C(2003) 1533 final, în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 (denumită în continuare „decizia din 8 mai 2003”), prin care se respinge cererea reclamantelor de a se respecta confidențialitatea documentelor în litigiu.

22 În decizia din 8 mai 2003, Comisia a respins cererea Akzo Nobel Chemicals și a Akcros prin care acestea solicitau ca documentele în litigiu să le fie returnate și a arătat intenția sa de a deschide plicul sigilat precizând, totuși, că nu ar efectua această operațiune înainte de expirarea termenului de introducere a unei acțiuni împotriva deciziei menționate.

23 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 4 iulie 2003, Akzo Nobel Chemicals și Akcros au introdus o acțiune în anularea deciziei din 8 mai 2003 (cauza T-253/03, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia).

24 În plus, acestea au introdus o cerere de măsuri provizorii având ca obiect în special suspendarea executării deciziei din 8 mai 2003 (cauza T-253/03 R, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia).

25 Prin Ordonanța președintelui Tribunalului din 30 octombrie 2003, a fost respinsă cererea în cauza T-125/03 R, referitoare la deciziile privind investigația, însă a fost admisă în parte cererea în cauza T-253/03 R privind protecția confidențialității documentelor în litigiu (Ordonanța din 30 octombrie 2003, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 R și T-253/03 R, Rec., EU:C:2003:287).

26 Această ordonanță a fost anulată prin Ordonanța din 27 septembrie 2004, Comisia/Akzo și Akcros [C-7/04 P (R), Rec., EU:C:2004:566].

27 Prin scrisoarea din 15 octombrie 2004, grefa Tribunalului a restituit Comisiei plicul sigilat care conținea cele două documente în litigiu [considerentele (84)-(90) ale deciziei atacate].

28 Prin Hotărârea Tribunalului din 17 septembrie 2007, acțiunea formulată în cauza T-125/03, îndreptată împotriva deciziilor privind investigația, a fost respinsă ca inadmisibilă. Acțiunea formulată în cauza T-253/03, privind documentele în litigiu, a fost, la rândul ei, respinsă ca neîntemeiată, întrucât, în esență, Comisia nu a săvârșit o eroare atunci când a decis că niciunul dintre documentele în litigiu nu intra în domeniul protecției comunicărilor între avocați și clienți (Hotărârea din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, T-125/03 și T-253/03, Rep., EU:T:2007:287, punctele 57 și 184).

29 Prin Hotărârea din 14 septembrie 2010, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia (C-550/07 P, Rep., EU:C:2012:512), Curtea a respins recursul introdus împotriva Hotărârii Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia, punctul 28 de mai sus (EU:T:2007:287).

C – *Închiderea investigației Comisiei*

30 La 8 octombrie 2007 și de mai multe ori în anul 2008, Comisia a trimis întreprinderilor implicate solicitări de informații în temeiul articolului 18 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 91/vol. 92, p. 167) [considerentele (91) și (92) ale deciziei atacate].

31 La 17 martie 2009, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, care a fost notificată, la 18 martie 2009, mai multor societăți, printre care și reclamantelor, Akzo Nobel, Akzo GmbH, Akzo BV și Akcros [considerentul (95) al deciziei atacate].

32 La 11 noiembrie 2009, Comisia a adoptat decizia atacată.

III – *Decizia atacată*

33 Prin decizia atacată, Comisia a considerat că un anumit număr de întreprinderi încălcase articolul 81 CE și articolul 53 din Acordul privind Spațiul Economic European (SEE) prin participarea la două serii de acorduri și de practici concertate anticoncurențiale care acoperă teritoriul SEE și care se referă, pe de o parte, la sectorul stabilizatorilor din staniu și, pe de altă parte, la sectorul uleiului de soia epoxidat și al esterilor (denumit în continuare „sectorul ESBO/esteri”).

34 În decizia atacată, se reține existența a două încălcări referitoare la două categorii de stabilizatori termici, care sunt produse adăugate la produsele pe bază de policlorură de vinil (PVC) pentru a ameliora rezistența lor termică [considerentul (3) al deciziei atacate].

35 Potrivit articolului 1 din decizia atacată, fiecare dintre aceste încălcări a constat în stabilirea prețurilor, în repartizarea pieței prin intermediul cotelor din vânzări, în repartizarea și în împărțirea clienților și în schimbul de informații comerciale sensibile, în special cu privire la clienți, la producție și la vânzări.

36 În decizia atacată se arată că întreprinderile în cauză au participat la aceste încălcări în diferite perioade cuprinse între 24 februarie 1987 și 21 martie 2000, pentru stabilizatorii din staniu, și între 11 septembrie 1991 și 26 septembrie 2000, pentru sectorul ESBO/esteri.

37 Decizia atacată a fost adresată, în ceea ce privește fiecare încălcare, către 20 de societăți care au participat la încălcările respective fie direct, fie, având în vedere răspunderea reținută în sarcina acestora, în calitate de societăți-mamă [considerentul (510) al deciziei atacate].

A – *Imputarea încălcărilor în decizia atacată*

38 Potrivit articolului 1 din decizia atacată, reclamantele sunt considerate răspunzătoare pentru participarea lor la încălcarea privind stabilizatorii din staniu în perioada 24 februarie 1987-21 martie 2000 în ceea ce privește Akzo Nobel, 24 februarie 1987-28 iunie 1993 în ceea ce privește Akzo GmbH și 28 iunie 1993-21 martie 2000 în ceea ce privește Akcros. În același mod, potrivit articolului 1 din decizia atacată, reclamantele sunt considerate răspunzătoare pentru participarea lor la încălcarea referitoare la sectorul ESBO/esteri în perioada 11 septembrie 1991-22 martie 2000 în ceea ce privește Akzo Nobel, 11 septembrie 1991-28 iunie 1993 în ceea ce privește Akzo BV și 28 iunie 1993-22 martie 2000 în ceea ce privește Akcros.

39 Astfel, în decizia atacată, răspunderea Akzo Nobel, în calitate de societate-mamă a unui grup de societăți dintre care unele au participat în mod direct la încălcări, a fost reținută pentru întreaga perioadă a încălcării, și anume de la 24 februarie 1987 la 22 martie 2000.

40 Pentru perioada anterioară datei de 28 iunie 1993 (denumită în continuare „prima perioadă a încălcării”), Comisia a considerat că unele societăți deținute indirect de Akzo, devenită Akzo Nobel, au participat în mod direct la încălcări, și anume Akzo GmbH pentru încălcarea referitoare la stabilizatorii din staniu și Akzo BV pentru încălcarea referitoare la sectorul ESBO/esteri [considerentele (512)-(519) ale deciziei atacate].

41 Pentru perioada 28 iunie 1993-2 octombrie 1998 (denumită în continuare „a doua perioadă a încălcării”), Comisia a considerat că încălcările fuseseră săvârșite de parteneriatul Akcros [considerentele (563) și (564) ale deciziei atacate].

42 Pentru perioada 2 octombrie 1998-21 martie 2000 pentru stabilizatorii din staniu și 2 octombrie 1998-22 martie 2000 pentru sectorul ESBO/esteri (denumită în continuare „a treia perioadă a încălcării”), Comisia a considerat că încălcările fuseseră săvârșite de Akcros [considerentele (582)-(587) ale deciziei atacate].

43 În ceea ce privește competența sa de a aplica amenzi reclamantelor pentru încălcările menționate, în decizia atacată, Comisia a respins argumentele acestora, potrivit cărora ea ar fi putut și ar fi trebuit să își continue investigația pe parcursul procedurilor inițiate la Tribunal în cadrul procedurii judiciare Akzo. Astfel, Comisia a considerat că termenul de prescripție de 10 ani al dreptului său de a aplica amenzi era suspendat, *erga omnes*, prin procedura judiciară Akzo [considerentele (672)-(682) ale deciziei atacate].

B – *Imputarea amenzilor în decizia atacată*

44 Articolul 2 din decizia atacată are următorul cuprins:

„Pentru încălcarea/încălcările din sectorul stabilizatorilor pe bază de staniu […], se impun următoarele amenzi:

(1) Elementis plc, Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 875 200 de euro;

(2) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 2 601 500 de euro;

(3) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited și [Akzo Nobel] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 4 546 300 de euro;

(4) [Akzo Nobel], [Akzo GmbH] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 1 580 000 de euro;

(5) [Akzo Nobel] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 944 300 de euro;

(6) [Akzo Nobel] și [Akzo GmbH] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 9 820 000 de euro;

(7) [Akzo Nobel] este răspunzătoare pentru suma de 1 432 700 de euro;

[…]

Pentru încălcarea/încălcările din [sectorul ESBO/esteri], se impun următoarele amenzi:

(18) Elementis plc, Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] și [Akcros] sunt răspunzătoare pentru suma de 1 115 200 de euro;

(19) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 2 011 103 euro;

(20) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited și [Akzo Nobel] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 7 116 697 de euro;

(21) [Akzo Nobel], [Akzo BV] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 2 033 000 de euro;

(22) [Akzo Nobel] și [Akcros] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 841 697 de euro;

(23) [Akzo Nobel] și [Akzo BV] sunt răspunzătoare în solidar pentru suma de 3 467 000 de euro;

(24) [Akzo Nobel] este răspunzătoare pentru suma de 2 215 303 euro […]”

45 Pentru a stabili cuantumul amenzilor, Comisia a aplicat Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din anul 2006”).

*[omissis]*

**Procedura și concluziile părților**

51 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 27 ianuarie 2010, reclamantele au formulat o acțiune împotriva deciziei atacate.

52 Prin scrisoarea din 29 iulie 2011 adresată grefei Tribunalului, Comisia a intenționat să atragă atenția Tribunalului asupra incidenței în prezenta cauză a Hotărârii ArcelorMittal Luxemburg/Comisia și Comisia/ArcelorMittal Luxemburg și alții, punctul 48 de mai sus (EU:C:2011:190), aspect de care Tribunalul a luat act.

53 În scrisoarea menționată, pe de o parte, Comisia a reiterat argumentele pe care le invoca, în subsidiar, întemeiate pe suspendarea procedurii împotriva Akzo Nobel, a Akzo GmbH și a Akzo BV prezentate la punctele 55-65 din memoriul în apărare și la punctele 27-33 din duplică.

54 Pe de altă parte, în vederea clarificării, Comisia a precizat că își menținea argumentul întemeiat pe suspendarea procedurii împotriva Akcros și ansamblul răspunsului său la motivul întemeiat pe încălcări ale normelor privind prescripția împotriva tuturor celorlalte reclamante.

*[omissis]*

97 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 23 septembrie 2014.

98 Reclamantele solicită Tribunalului:

— cu titlu principal, anularea deciziei atacate;

— cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzilor care le-au fost aplicate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

99 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

*[omissis]*

## În drept

102 În susținerea acțiunii, reclamantele invocă cinci motive.

103 Primul motiv este întemeiat pe încălcări ale normelor privind prescripția. Al doilea motiv este întemeiat pe o încălcare a principiului diligenței administrative și al respectării unui termen rezonabil. Al treilea motiv este întemeiat pe încălcări ale dreptului la apărare. Al patrulea motiv este întemeiat pe erori de imputare a încălcărilor și a amenzilor. Al cincilea motiv este întemeiat pe erori de calcul al cuantumului amenzilor.

### I – *Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcări ale normelor privind prescripția*

104 În cadrul primului motiv al acțiunii, întemeiat pe încălcări ale normelor privind prescripția, cu titlu principal, reclamantele susțin, pe de o parte, că Comisia nu mai putea să acționeze împotriva lor în ceea ce privește prima perioadă a încălcării și, pe de altă parte, că încălcările au încetat „în anul 1996/1997” sau, „cel mai târziu”, în anul 1997, astfel încât, prin decizia atacată, Comisia ar fi încălcat articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1/2003.

105 Cu titlu subsidiar, reclamantele pretind că, în orice caz, Comisia a încălcat articolul 25 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1/2003, din moment ce, în decizia atacată, aceasta nu a stabilit existența unor încălcări între anii 1999 și 2000.

106 Prin urmare, trebuie analizate argumentele invocate de reclamante în cadrul primului motiv, întemeiat pe încălcări ale normelor privind prescripția în ceea ce privește, în primul rând, prima perioadă a încălcării și, în al doilea rând, a doua și a treia perioadă ale încălcării.

A – *Cu privire la prima perioadă a încălcării*

1. Argumentele părților

107 Reclamantele afirmă că reiese din considerentul (512) și din articolul 1 alineatul (1) litera (b) și alineatul (2) litera (b) din decizia atacată că societățile din grupul Akzo în sarcina cărora Comisia a reținut că au săvârșit în mod direct încălcarea în prima perioadă a încălcării (și anume pentru stabilizatorii pe bază de staniu între 24 februarie 1987 și 28 iunie 1993, iar pentru sectorul ESBO/esteri între 11 septembrie 1991 și 28 iunie 1993), și anume Akzo GmbH și Akzo BV, au încetat participarea la încălcări la 28 iunie 1993.

108 Astfel, în conformitate cu articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia nu mai putea să acționeze împotriva Akzo GmbH și a Akzo BV începând de la 28 iunie 1998.

109 Or, potrivit reclamantelor, prima acțiune oficială desfășurată de Comisie în ceea ce le privește a avut loc la 12 și, respectiv, la 13 februarie 2003.

110 În consecință, nicio răspundere nu poate fi reținută în sarcina Akzo GmbH și a Akzo BV.

111 Prin urmare, ar trebui anulat articolul 1 alineatul (1) litera (b) și alineatul (2) litera (b) din decizia atacată.

112 Pentru aceleași motive, nu poate fi reținută nici răspunderea Akzo Nobel, în calitate de societate-mamă a acestor două societăți, pentru prima perioadă a încălcării.

113 Prin urmare, ar trebui anulate, cel puțin în parte în cadrul prezentelor argumente, amenzile aplicate la articolul 2 punctele 4, 6, 21 și 23 din decizia atacată.

114 Comisia susține că a stabilit, în decizia atacată, că entități din grupul Akzo au participat la încălcare în sectorul stabilizatorilor pe bază de staniu în perioada 1987-martie 2000, iar în sectorul ESBO/esteri în perioada 1991-martie 2000.

115 Astfel cum ar reieși din considerentul (527) al deciziei atacate, Comisia a plecat de la constatarea că, dacă o întreprindere a participat la o încălcare într-o anumită perioadă în cursul căreia aceasta a fost constituită în mod succesiv din diferite entități juridice, întreprinderea menționată nu poate invoca norme privind prescripția care ar decurge din aceste reorganizări interne. În caz contrar, întreprinderile s-ar putea sustrage cu ușurință aplicării normelor privind prescripția printr-o reorganizare internă. Articolul 81 CE și normele privind prescripția vizate la articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 s-ar aplica întreprinderilor, iar nu entităților juridice care le compun. Ar rezulta că, dacă persoane juridice care fac parte din întreprinderea Akzo participă la o încălcare, termenul de prescripție începe să curgă numai începând din ziua în care încălcările săvârșite de întreprinderea menționată încetează.

116 Comisia arată că primele acte de investigare au intervenit în ianuarie și în februarie 2003, reluând astfel curgerea termenului de prescripție de cinci ani, și că alte acte de investigare au avut loc ulterior, astfel încât prima decizie a fost adoptată cu siguranță în termenul de cinci ani începând de la actul de investigare cel mai recent.

2. Aprecierea Tribunalului

117 În cadrul acestui prim aspect al primului motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1/2003, reclamantele pretind că Comisia decăzuse din dreptul de a acționa împotriva Akzo GmbH și a Akzo BV începând de la 28 iunie 1998 și, de asemenea, de a aplica acestor societăți o amendă în solidar cu Akzo Nobel, în calitate de societate-mamă a societăților menționate.

118 În această privință, trebuie amintit de la bun început că, în temeiul articolului 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1/2003, competențele conferite Comisiei pentru aplicarea de sancțiuni pentru încălcările articolului 81 CE se prescriu într-un termen de cinci ani.

119 Alineatul (2) al articolului 25 din Regulamentul nr. 1/2003 precizează că acest termen începe să curgă din ziua în care se comite încălcarea, dar că, în cazul unor încălcări continue sau repetate, timpul se calculează din ziua încetării încălcării.

120 Alineatul (3) al articolului 25 din Regulamentul nr. 1/2003 prevede că orice act al Comisiei în scopul examinării sau al investigării unei încălcări întrerupe cursul termenului de prescripție pentru aplicarea amenzilor.

121 Or, în speță, este cert că, în decizia atacată, Comisia a reținut răspunderea atât a Akzo GmbH, pentru încălcarea referitoare la stabilizatorii pe bază de staniu, cât și a Akzo BV, pentru încălcarea referitoare la sectorul ESBO/esteri, numai până la 28 iunie 1993 [a se vedea considerentele (512) și (513), precum și articolul 1 alineatul (1) litera (b) și alineatul (2) litera (b) din decizia atacată].

122 Este de asemenea cert că, în decizia atacată, răspunderea Akzo Nobel a fost reținută, pentru încălcările săvârșite în cursul primei perioade a încălcării, numai în temeiul comportamentelor ilicite ale societății Akzo GmbH, pentru stabilizatorii pe bază de staniu, și ale societății Akzo BV, pentru sectorul ESBO/esteri [a se vedea considerentul (514) al deciziei atacate].

123 Este în egală măsură cert faptul că primele acte ale Comisiei în scopul examinării sau al investigării încălcărilor privind atât stabilizatorii pe bază de staniu, cât și sectorul ESBO/esteri au fost adoptate numai la începutul anului 2003.

124 Prin urmare, nu se poate contesta că primele acte ale Comisiei în scopul examinării sau al investigării încălcărilor, în sensul articolului 25 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, privind atât stabilizatorii pe bază de staniu, cât și sectorul ESBO/esteri, au fost adoptate după expirarea, pentru Akzo GmbH și pentru Akzo BV, a termenului prevăzut la alineatul (1) al acestei dispoziții.

125 În această privință, trebuie amintit că împlinirea termenului de prescripție prevăzut la articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 nu are drept efect eliminarea existenței unei încălcări, nici împiedicarea Comisiei să constate, într-o decizie, răspunderea pentru o astfel de încălcare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2005, Sumitomo Chemical și Sumika Fine Chemicals/Comisia, T-22/02 și T-23/02, Rec., EU:T:2005:349, punctele 60-63), ci numai excluderea urmăririlor destinate aplicării de sancțiuni față de cei care beneficiază de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 2012, Bolloré/Comisia, T-372/10, Rep., EU:T:2012:325, punctul 194).

126 În plus, reiese dintr-o interpretare textuală, teleologică și contextuală a articolului 25 din Regulamentul nr. 1/2003 că, la fel ca unele garanții procedurale individuale precum dreptul la apărare și necesitatea notificării de către Comisie atât a unei comunicări privind obiecțiunile, cât și a unei decizii prin care să se aplice astfel de sancțiuni persoanei juridice vizate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., EU:C:2009:536, punctele 57 și 59), beneficiul împlinirii termenului de prescripție în temeiul alineatului (1) profită și poate fi invocat de fiecare dintre persoanele juridice în mod separat atunci când acestea sunt urmărite de Comisie. Astfel,

potrivit unei jurisprudențe consacrate, simplul fapt că o societate filială a unui grup de societăți, în sensul unei unități economice, beneficiază de împlinirea termenului de prescripție nu are drept consecință repunerea în discuție a răspunderii societății-mamă și împiedicarea urmăririi față de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea Bolloré/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2012:325, punctele 193-196, neafectată cu privire la acest aspect de Hotărârea din 8 mai 2014, Bolloré/Comisia, C-414/12 P, EU:C:2014:301, punctul 109).

127 Această apreciere nu este contrazisă prin utilizarea, la alineatele (3) și (4) ale articolului 25 din Regulamentul nr. 1/2003, a noțiunii de întreprindere, în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, care vizează numai definirea actelor care întrerup termenul de prescripție, precum și întinderea efectelor acestora asupra tuturor întreprinderilor și a asociațiilor de întreprinderi care au participat la încălcare, și anume inclusiv persoanele juridice din care sunt constituite acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea Bolloré/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2012:325, punctul 198 și următoarele).

128 Rezultă că, în speță, Akzo GmbH și Akzo BV, chiar dacă au rămas membre depline ale grupului Akzo, puteau să invoce în mod legitim, spre deosebire de Akzo Nobel, împlinirea termenului de prescripție în ceea ce le privește.

129 Prin urmare, trebuie admise motivele invocate de reclamante în temeiul articolului 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1/2003 și trebuie anulat articolul 2 punctele 4, 6, 21 și 23 din decizia atacată, în măsura în care au fost aplicate amenzi societăților Akzo GmbH și Akzo BV în ceea ce privește prima perioadă a încălcării, însă trebuie respinse în rest.

*[omissis]*

II – *Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiului diligenței administrative și al respectării unui termen rezonabil [omissis]*

B – *Cu privire la al doilea motiv, în măsura în care acesta este invocat în scopul reformării deciziei atacate*

319 În cadrul celui de al doilea motiv al acțiunii, întemeiat pe încălcări ale principiului diligenței administrative și al respectării unui termen rezonabil, reclamantele solicită, cu titlu subsidiar, reformarea deciziei atacate, și anume o reducere a cuantumului amenzilor care le-au fost aplicate.

1. Argumentele părților

320 Reclamantele apreciază că, chiar în cazul în care Tribunalul ar statua că încălcările principiilor diligenței administrative și al respectării unui termen rezonabil nu au generat o încălcare a dreptului lor la apărare, astfel încât acest motiv nu poate justifica anularea integrală a deciziei atacate, Tribunalul ar trebui să ia în considerare încălcările menționare și să reducă semnificativ, în exercitarea competențelor sale de fond, cuantumul amenzilor aplicate sau cel puțin să le reducă cu 1 %, la fel cum a procedat Comisia în decizia atacată pentru toate celelalte întreprinderi.

321 În acest sens, reclamantele susțin că, prin faptul că nu le-a acordat o reducere de 1 %, încălcând principiul egalității de tratament, Comisia pare să le fi sancționat în mod discriminatoriu pentru că și-au invocat drepturile în cadrul procedurii judiciare Akzo, ceea ce ar fi contrar principiului protecției jurisdicționale efective și ar descuraja în același timp întreprinderile implicate în alte cauze să își invoce drepturile.

322 Comisia susține că reducerile aplicate au constituit o măsură de compensare pentru celelalte întreprinderi, care au trebuit să aștepte încheierea procedurii judiciare Akzo, care se aflau într-o situație diferită de cea a reclamantelor, în măsura în care acestea din urmă s-au aflat la originea procedurii judiciare Akzo. În plus, din punct de vedere practic, nu ar fi în mod vădit plauzibil să se înțeleagă că faptul de a nu acorda o reducere excepțională de 1 % din cuantumul sancțiunii aplicate reclamantelor în speță ar avea vreun efect disuasiv asupra voinței altor reclamante, confruntate cu aceeași situație, de a-și exercita drepturile în alte cauze.

2. Aprecierea Tribunalului

323 În cadrul celui de al doilea motiv al acțiunii, întemeiat pe încălcări ale principiului diligenței administrative și al respectării unui termen rezonabil, reclamantele solicită, cu titlu subsidiar, reformarea deciziei atacate, și anume o reducere a cuantumului amenzilor care le-au fost aplicate.

324 În această privință, trebuie amintit că, în lipsa unei încălcări a dreptului la apărare ca urmare a duratei procedurii administrative, o încălcare a principiului respectării unui termen rezonabil poate determina Tribunalul să reducă cuantumul amenzilor aplicate în exercitarea competențelor sale de fond (Hotărârea din 6 februarie 2014, AC-Treuhand/Comisia, T-27/10, Rep., atacată cu recurs, EU:T:2014:59, punctul 278).

325 În speță, trebuie să se constate că Comisia nu contestă durata excesiv de lungă a procedurii administrative, reducând ea însăși, în decizia atacată, cuantumul amenzilor aplicate pentru toate întreprinderile implicate, cu excepția reclamantelor.

326 Pentru a justifica această diferență de tratament, Comisia invocă o diferență a situațiilor obiectiv comparabile, în măsura în care, spre deosebire de celelalte întreprinderi, reclamantele sunt cele care s-au aflat la originea procedurii judiciare Akzo.

327 Această justificare nu poate fi acceptată.

328 Astfel, indiferent dacă alte întreprinderi ar fi descurajate să își invoce pe cale judiciară drepturile atunci când sunt implicate într-o investigație a Comisiei pentru încălcarea normelor de concurență, argumentația Comisiei se dovedește incompatibilă cu principiul protecției jurisdicționale efective.

329 În consecință, prin acordarea în favoarea tuturor celorlalte întreprinderi a unei reduceri a cuantumului amenzilor aplicate ca urmare a duratei procedurii administrative, însă nu și reclamantelor, pentru simplul fapt al procedurii judiciare Akzo, astfel cum reiese din considerentele (771) și (772) ale deciziei atacate, Comisia a afectat decizia menționată de o inegalitate de tratament nejustificată.

330 În consecință, în exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul apreciază că cuantumul amenzilor aplicate reclamantelor trebuie redus cu 1 %.

331 Prin urmare, cuantumul total al amenzilor aplicate la articolul 2 punctele 1-7 și 18-24, și anume 40,6 milioane de euro pentru Akzo Nobel și 12,002 milioane de euro pentru Akcros, este redus la 40,194 milioane de euro pentru Akzo Nobel și la 11,881980 milioane de euro pentru Akcros.

*[omissis]*

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

449 În temeiul articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

450 Or, în speță, Tribunalul a admis, în parte, concluziile reclamantelor.

451 Prin urmare și având în vedere împrejurările prezentei cauze, trebuie să se statueze că Comisia va suporta două cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de reclamante și trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată. Reclamantele, la rândul lor, vor suporta trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată și două cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară și hotărăște:

**1) Anulează articolul 2 punctele 4, 6, 21 și 23 din Decizia C(2009) 8682 final a Comisiei din 11 noiembrie 2009 privind o procedură în temeiul articolului 81 CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38.589 – Stabilizatori termici) în măsura în care au fost aplicate amenzi întreprinderilor Akzo Nobel Chemicals GmbH și Akzo Nobel Chemicals BV.**

**2) Reduce cuantumul total al amenzilor aplicate la articolul 2 punctele 1-7 și 18-24 din Decizia C(2009) 8682 final la 40,194 milioane de euro pentru Akzo Nobel NV și la 11,881980 milioane de euro pentru Akcros Chemicals Ltd.**

**3) Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.**

**4) Comisia Europeană va suporta două cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Akzo Nobel, de Akzo Nobel Chemicals GmbH, de Akzo Nobel Chemicals BV și de Akcros Chemicals și trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată. Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV și Akcros Chemicals vor suporta, la rândul lor, trei cincimi din propriile cheltuieli de judecată și două cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie.**

Prek Labucka Kreuschitz

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 15 iulie 2015.

Semnături